

Guide till målen för livsmedelskontrollen

Guide till målen för livsmedelskontrollen

Vad innebär målen, vad förväntas din myndighet göra och hur följs målen upp?

Inledning

I Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan¹ finns gemensamma nationella mål för livsmedelskontrollen. Målen omfattar alla kommuner, länsstyrelser och Livsmedelsverket.

Guiden har tagits fram för att klargöra vad målen innebär och bakgrunden till dem samt vilka krav och förväntningar som ställs på varje enskild kontrollmyndighet. Guiden är tänkt att stödja myndigheterna att ta fram egna planer för uppföljning och verifiering av måluppfyllelsen. Här beskrivs även vilka specifika nationella aktiviteter som Livsmedelsverket gör för att målet ska uppnås, och hur målet kommer att följas upp på både nationell nivå och myndighetsnivå.

I grunden finns tre övergripande mål för kontrollen i hela livsmedelskedjan. De är inriktade på tre målgrupper:

- 1 KONSUMENTERNA** har trygga livsmedel, förtroende för kontrollverksamheten och en god grund för att välja produkter. Med trygga livsmedel menas säkra livsmedel och att konsumenterna inte blir lurade.
- 2 INTRESSENTERNA**, företagen, har tilltro till kontrollen och upplever den som meningsfull.
- 3 DE SAMVERKANDE MYNDIGHETERNA** har en optimal samverkan och förtroende för varandras sätt att ta ansvar för sin respektive del i livsmedelskedjan. Kontrollverksamheten är riskbaserad, rättssäker, effektiv och ändamålsenlig.

De övergripande målen har brutits ner till nationella mål för livsmedelskontrollen. På motsvarande sätt finns nationella mål för till exempel djurskyddskontrollen och foderkontrollen.

- Målen för livsmedelskontrollen är uppdelade i inriktningsmål, strategiska mål och specifika mål. De specifika målen är tidssatta och ska vara uppfyllda senast år 2016. Några mål förväntas dock vara uppfyllda tidigare. Gemensamt är att de är inriktade på att stärka kontrollen i Sverige som helhet och dessutom att utveckla kontrollen där det finns särskilda behov. Med hjälp av de nationella målen kan varje myndighet formulera egna mål, aktiviteter och indikatorer för sin kontrollverksamhet. Det går också bra använda målen direkt, utan att anpassa eller bryta ner dem ytterligare.

---

¹ Nationell planen för kontrollen i livsmedelskedjan upprättas utifrån krav i artikel 41 i EU-förordning 882/2004 om offentlig kontroll, och innehåller bland annat en beskrivning av den svenska kontrollens organisation, strategiska mål och prioriteringar, riskindelning och utbildning av personal. Planen finns publicerad på www.livsmedelsverket.se.

- Samtliga mål följs upp på nationell nivå. Det görs bland annat via resultat från myndighetsrapporteringen. Varje kontrollmyndighet ansvarar också för att följa upp sin egen kontrollverksamhet. Det behövs för att vi ska kunna visa att kontrollen har avsedd effekt. Syftet är att mäta och visa hur väl vi gemensamt följer bestämmelserna i kontrollförordningen, hur kontrollen utvecklas och hur vi genom kontrollen bidrar till att konsumenterna får säkra och tillförlitliga livsmedel. Det skapar förtroende för kontrollen hos både konsumenter och företag.

Läs guiden så här

- Guiden förklarar de specifika målen för livsmedelskontrollen.
- Målen är numrerade 1-13 och siffrorna är klickbara.
- Guiden är skriven så att målen kan läsas var för sig, oberoende av varandra. Viss information återkommer därför på flera ställen.
- Alla mål utgår från kontrolluppdraget enligt förordning (EG) nr 882/2004.
- Det framgår av varje mål om samtliga myndigheter omfattas, om målet enbart gäller länsstyrelserna (livsmedelskontrollen i primärproduktionen) eller enbart de kommunala kontrollmyndigheterna och Livsmedelsverket.
- För varje mål beskrivs:
  - Målsättningen med målet nationellt och vad som krävs av varje myndighet för att Sverige ska uppnå målet.
  - Mer detaljerat vad målet innebär liksom bakgrund och motiv till målet.
  - Hur måluppfyllelse mäts, på både nationell nivå och myndighetsnivå.
  - Nationella aktiviteter, som Livsmedelsverket genomför för att stödja alla kontrollmyndigheter att uppnå målet, och var det finns mer information.
- Som komplement till målet och beskrivningen av målsättningen finns en enkel checklista med uppgifter om vilka förutsättningar som behövs för att uppnå målet och ett antal frågor som kan användas för egen uppföljning, verifiering, och stöd att nå målet.

SNABBGUIDE TILL MÅLEN

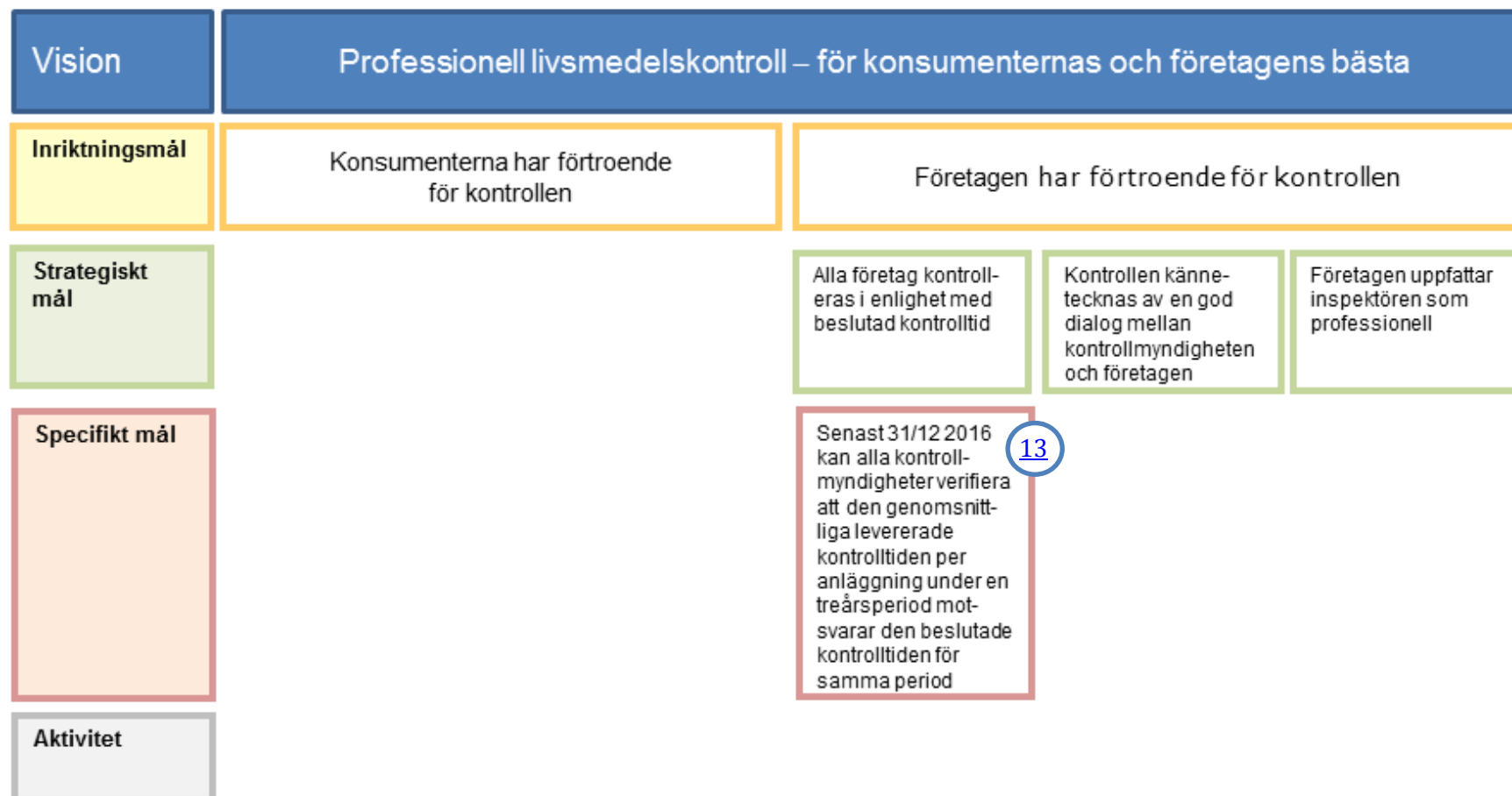
- Läs om målsättningen, använd checklistan och delta i de nationella aktiviteterna!
- Välj ett mål och klicka på siffran i ringen.

Mål för livsmedelskontrollen 2013-2016

Professionell livsmedelskontroll – för konsumenternas och företagens bästa

Inriktningsmål	Alla led i kedjan och alla relevanta krav i livsmedelslagstiftningen kontrolleras regelbundet, både avseende säkerhet och redlighet	Kontrollen är riskbaserad både när det gäller säkerhet och redlighet	Av vikelser upptäcks	Av vikelser följs upp för att säkerställa att bristerna har åtgärdats	
Strategiska mål	Alla kontrollmyndigheter har en plan för livsmedelskontrollen som omfattar alla led och alla relevanta krav	Mer omfattande kontroll utförs på anläggningar där riskerna är större	Rätt kompetens finns för att upptäcka av vikelser och bedöma dess risker	Av vikelserna kommuniceras så att företagen förstår innebörden och kan vidta lämpliga åtgärder	
Specifika mål	Senast 31/12 2016 kan alla av myndigheter verifiera att de till 90 procent följer sin uppsatta plan för livsmedelskontrollen 1	Kontroll utförs med fokus på de största hälsoriskerna	Kontroll utförs med fokus på det som på ett avgörande sätt kan vara vilseledande (art 16 178/2002)	Kontroll utförs med lämplig kontrollmetod för att upptäcka av vikelser inom relevanta kontrollområden	Uppföljning görs för att säkerställa att orsaken till av vikelser undanröjts inom uppsatta tidsramar
Aktivitet	Senast 31/12 2016 kontrolleras alla relevanta krav regelbundet på samtliga anläggningar vid planerade kontroller (ej primärproduktion) 2	Senast 31/12 2014 får alla anläggningar i riskklass 1-4, kontroll varje år 5	Senast 31/12 2016 har kontrollen utvecklats och fler kontroller genomförs inom områden som är eftersatta eller områden med ny lagstiftning. 8	Senast den 31/12 2016 har kontrollen genomförts deltagit i utbildningar och/eller utarbetat/tagit del av kontrollhandböcker, vägledningar och annat stödjande material. 9	Senast 31/12 2016 kan minst 90 procent av alla kontrollmyndigheter verifiera att av vikelser åtgärdas inom uppsatta tidsramar 10
	Senast 31/12 2014 kontrolleras alla relevanta krav i livsmedelslagstiftningen vid planerade kontroller av anläggningar i primärproduktionen 3	Senast 31/12 2016 genomförs majoriteten av kontroller i primärproduktionen i kategori röd, enligt riskklassificeringen 6	AKTIVITETER: se NKP del 2, avsnitt 10.4 Särskilda kontrollområden och avsnitt 10.7. Bland annat <ul style="list-style-type: none"> - Material i kontakt med livsmedel - Animaliska biprodukter - Märkning inkl allergener - Livsmedelstillsatser - Närings- och hälsopåståenden - Kosttillskott - Geografiska beteckningar - Traditionella specialiteter - Internethandel 	AKTIVITETER: se NKP del 3, avsnitt 9.8 Utbildning och kompetensutveckling, bland annat <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikation (kurs Professionella samtal) - Kontrollmetodik inkl provtagning - Specialiseringskurser - Kurser inom primärproduktionen - Kontrollprojekt 	Senast 31/12 2016 kan minst 90 procent av alla kontrollmyndigheter verifiera att sanktioner används enligt myndigheternas egna instruktioner 11
	Senast 31/12 2016 kontrolleras anläggningar i samtliga branscher i primärproduktionen regelbundet 4	Senast 31/12 2016 är alla kända livsmedelsanläggningar i primärproduktionen registrerade och riskklassificerade 7		Senast 31/12 2016 dokumenterar alla kontrollmyndigheter när uppföljande kontroll har gjorts 12	

Mål för livsmedelskontrollen 2013-2016, forts.

13

MÅL 1. Kontrollplanen följs

Gäller alla myndigheter

STRATEGISKT MÅL: Den uppsatta planen för livsmedelskontrollen följs.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 kan alla myndigheter visa att de till 90 procent följer sin uppsatta plan för livsmedelskontrollen.

MÅLSÄTTNING: Att myndigheterna *har* en plan för kontrollen som motsvarar kontrolluppgiften och lagstiftningens krav. Att myndigheterna *kan visa* att de till 90 procent följer sin uppsatta plan.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

För att kunna genomföra kontrollen riskbaserat, regelbundet och så ofta som det behövs i livsmedelskedjans alla led, måste myndigheter ha en kontrollplanering, det vill säga en plan över vad som ska kontrolleras under året, till exempel vilka anläggningar eller vilka bestämmelser i livsmedelslagstiftningen.

För att säkerställa att planen följs behövs också regelbundna uppföljningar göras liksom uppdatering och ändring av planen vid behov.

Har vår myndighet de förutsättningar som behövs och jobbar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan.
- Planen är både ettårig och flerårig.
- Alla anläggningar är riskklassade och finns med i planen.
- Det framgår av planen eller på annat sätt när varje anläggning ska kontrolleras.
- Det finns dokumentation som visar att, och när kontroll har utförts.

Uppnår vi målet?

- Följs den utförda kontrollen upp regelbundet och jämförs mot plan?
- Uppdateras planen vid större avvikelser?
- Dokumenteras uppdateringar av planen?
- Om planen inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?

Vad innebär målet?

Livsmedelslagstiftningens syfte är att konsumenterna ska ha tillgång till säkra livsmedel, inklusive dricksvatten, och att ingen ska bli vilseledd. Den offentliga kontrollens uppgift är att se till att företagen lever upp till lagstiftningens krav. För att upptäcka avvikelser måste kontroller utföras (882/2004, artikel 3). Myndigheten behöver veta vilka anläggningar som ingår i kontrollansvaret och bestämma hur ofta de ska kontrolleras.

Det behövs med andra ord en plan. Det kan vara en särskild kontrollplan eller flera olika dokument. Det kan också vara rutiner och instruktioner för att styra, fördela och strukturera det arbetet. Förutom dokument kan planen innefatta anläggningsregister, databaser och digitala planerings- och uppföljningsverktyg och annat.

Varför räcker det med att planen följs till 90 procent? Planen som upprättas inför ett kontrollår kommer i praktiken sällan kunna uppfyllas till 100 procent, även om ambitionen naturligtvis måste vara det. Genomförandet av kontrollen påverkas bland annat av att anläggningar läggs ner och att anläggningar tillkommer. Oförutsedda händelser, som anmälningsärenden och RASFF, kan inträffa och kräva omprioriteringar. Resursbrist kan uppstå på grund av sjukdom eller att personal slutar, vilket kan leda till att planen inte följs.

Bakgrund och motiv till målet

Analys av resultat från myndighetsrevisioner visar att flera myndigheter saknar en plan för sin kontrollverksamhet eller inte följer upp om de planerade kontrollerna har genomförts.

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste myndigheten ha ett systematiskt arbetssätt liksom rutiner för uppföljning och dokumentation av den utförda kontrollen. Man behöver också dokumentera förändringar eller uppdateringar av planeringen som görs under året.

Är skillnaden mellan den ursprungliga planen och resultatet stor bör myndigheten göra en analys av orsakerna, för att kunna ta hänsyn till det i den fortsatta planeringen av kontrollen.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt kan bland annat ske genom verifieringsbesök hos enskilda myndigheter. Besöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Som jämförelse använder Livsmedelsverket även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter.

NATIONELLA AKTIVITETER

Förtydligande av målet, broschyr och utbildningsmaterial "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015" samt utarbetande av stödjande material för verifiering av kontrollens effekt. (www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledningen om riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen. (www.livsmedelsverket.se)
- Kontrollplansmall (www.livsteck.net)

MÅL 2. Relevanta krav kontrolleras

Gäller kommuner och Livsmedelsverket

STRATEGISKT MÅL: Alla kontrollmyndigheter har en plan för livsmedelskontrollen som omfattar alla led i kedjan och alla relevanta krav.
Den uppsatta planen för livsmedelskontrollen följs.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 kontrolleras alla relevanta krav regelbundet på samtliga anläggningar vid planerade kontroller (efter primärproduktion).

MÅLSÄTTNING: Att myndigheten har identifierat vilken lagstiftning olika typer av verksamheter omfattas av.
Att myndigheten vid planerade kontroller regelbundet kontrollerar om de relevanta kraven uppfylls på samtliga anläggningar.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Det krävs en plan för kontrollen, på ett respektive flera års sikt, som visar vilka olika krav som kommer att kontrolleras och när. För att säkerställa att planerna följs behövs också regelbundna uppföljningar.

Planerade kontroller måste ha ett innehåll som gör att alla relevanta krav på en anläggning kontrolleras inom en femårsperiod. Krav i lagstiftningen som har stor betydelse för livsmedels-säkerhet eller för redlighet ska kontrolleras oftare och mera ingående (riskbaserad kontroll).

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan.
- Planen är både ettårig och flerårig.
- Alla anläggningar är riskklassade och finns med i planen.
- Det framgår av planen när varje anläggning ska kontrolleras.
- Det framgår av planen, eller på annat sätt, vilken lagstiftning som är relevanta för varje anläggning.
- Det finns dokumentation som visar att och när kontroll har utförts.
- Dokumentation som visar vad kontrollen omfattade.

Uppnår vi målet?

- Framgår det vilken lagstiftning som ska kontrolleras vid en specifik anläggning?
- Går det att verifiera att alla relevanta krav kontrolleras regelbundet?
- Följs utförd kontroll upp regelbundet och jämförs med planerad kontroll?
- Uppdateras kontrollplanen vid större avvikelser?
- Om planen inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?

Vad innebär målet?

Myndighetens uppgift är att kontrollera att varje företagare uppfyller de krav i livsmedelslagstiftningen som är relevanta för verksamheten. Detta gäller alla verksamheter i hela kedjan (178/2002, artikel 17). Kontrollen ska genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i kontrollförordningen samt vara riskbaserad, (882/2004, artikel 3).

Det specifika målet innebär att kontrollen ska genomföras så att alla krav som en livsmedelsverksamhet omfattas av kontrolleras regelbundet. Kontrollen ska också vara riskbaserad, vilket innebär att vissa krav i lagstiftningen behöver kontrolleras oftare eller mera ingående än andra. Livsmedelsverket anser att alla relevanta krav ska ha kontrollerats inom en femårsperiod och att de krav som har störst betydelse ur riskperspektiv ska kontrolleras flera gånger under perioden. Med relevanta krav menas all den livsmedelslagstiftning som berör (är relevant för) en specifik verksamhet. För att kunna ta reda på vilken lagstiftning som är relevant måste myndigheten ha tillräckligt detaljerade uppgifter om vilken verksamhet som bedrivs vid anläggningen, till exempel vad som produceras, hur det görs (processer och hantering), vilka produkter som släpps ut på marknaden, behoven av märkning och information och eventuell särslagstiftning som berörs.

Riskbaserad kontroll gäller såväl hälsorisker som risken för livsmedelsbrott (bedrägliga förfaranden) och vilseledande information.

Bakgrund och motiv till målet

Myndighetsrapporteringen visar att många myndigheter inte kontrollerar HACCP-baserade förfaranden regelbundet på anläggningar i riskklass 1 och 2. HACCP är ett relevant krav i de högsta riskklasserna och bör därför kontrolleras årligen på sådana anläggningar. Sverige har fått flera FVO-rekommendationer² som handlar om att vi inte i tillräcklig omfattning, eller på ett tillräckligt systematiskt sätt, kontrollerar alla relevanta krav i alla led i kedjan. Det gäller bland annat kontroll av HACCP, märkning, kosttillskott, spårbarhet av Östersjöfisk som omfattas av dioxinundantaget, vissa mikrobiologiska kriterier och kontaminanter i vegetabilier.

---

² EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrå, Food and Veterinary Office (FVO) gör regelbundet revisioner av Sveriges kontrollsystem. Hittas brister lämnar FVO s.k. rekommendationer, som vi gemensamt ansvarar för att åtgärda.

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste alla anläggningar vara riskklassade och anläggningarnas verksamhet måste vara kända och de krav som är relevanta ha identifierats. Det betyder att myndigheten dels måste ha ett system för att identifiera vad som är relevanta krav för en viss typ av anläggning, och använda detta vid planering av kontrollen, och dels ha rutiner för uppföljning av utförd kontroll jämfört med planerad kontroll. Metoder för att dokumentera vad som faktiskt har kontrollerats måste också finnas.

KOMMENTAR: Nuvarande myndighetsrapportering till Livsmedelsverket omfattar inte alla krav i lagstiftningen. Kontrollmyndigheten måste trots det identifiera vilka bestämmelser som är relevanta för en viss anläggning och kunna verifiera (visa) att efterlevnaden hos företaget har kontrollerats.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt sker delvis genom myndighetsrapporteringen. Rapporteringen täcker dock inte alla relevanta krav som behöver kontrolleras och kan därför kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter.

Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar av en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

NATIONELLA AKTIVITETER 2015

Förtydligande av målet, broschyren och utbildningsmaterialet "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015" och utarbetande av stödjande material för verifiering av kontrollens effekt. (www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)

MÅL 3. Relevanta krav kontrolleras i primärproduktionen

Gäller länsstyrelser

STRATEGISKT MÅL: Samtliga kontrollmyndigheter har en plan för livsmedelskontrollen som omfattar alla led i kedjan och alla relevanta krav.
Den uppsatta planen för livsmedelskontrollen följs.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2014 kontrolleras alla relevanta krav regelbundet vid planerade kontroller av anläggningar i primärproduktionen.

MÅLSÄTTNING: Att myndigheten har identifierat vad som är relevanta krav för varje anläggning.
Att myndigheten regelbundet kontrollerar de relevanta kraven vid planerade kontroller på samtliga anläggningar.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Det krävs en plan för kontrollen, på ett respektive flera års sikt, som visar vilka olika krav som kommer att kontrolleras och när detta ska ske. För att säkerställa att planerna följs behövs också regelbundna uppföljningar.

Planerade kontroller måste ha ett innehåll som gör att alla relevanta krav för en anläggning kontrolleras regelbundet. Livsmedelsverket anser att regelbundet innebär inom en femårsperiod. Eftersom kontrollfrekvensen är mycket låg i primärproduktionen och varje enskild anläggning kontrolleras sällan, behöver i praktiken samtliga relevanta krav kontrolleras vid varje planerad normalkontroll.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan.
- Planen är både ettårig och flerårig.
- Alla anläggningar är riskklassificerade och finns med i planen.
- Det framgår av planen, eller på annat sätt, vilka lagstiftningskrav som är relevanta för varje bransch och för varje anläggning.
- Det framgår av planen att alla krav som är relevanta för en viss bransch/verksamhet kontrolleras regelbundet.
- Det finns dokumentation som visar att och när kontroll har utförts.
- Dokumentation som visar vad kontrollen omfattade.

Uppnår vi målet?

- Framgår det vilka lagstiftningsområden som ska kontrolleras inom en viss bransch och vid en specifik anläggning?
- Går det att verifiera att alla relevanta krav kontrolleras regelbundet?
- Följs utförd kontroll upp regelbundet och jämförs med planerad kontroll?
- Om planen inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?

Vad innebär målet?

Myndighetens uppgift är att kontrollera att varje företagare uppfyller de krav i livsmedelslagstiftningen som är relevanta för verksamheten. Detta gäller alla verksamheter i hela kedjan (178/2002, artikel 17). Kontrollen ska genomföras regelbundet, så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i kontrollförordningen och vara riskbaserad (882/2004, artikel 3). Det specifika målet innebär att kontrollen ska genomföras så att alla krav som en livsmedelsverksamhet omfattas av kontrolleras regelbundet. Kontrollen ska också vara riskbaserad, vilket innebär att vissa krav i lagstiftningen behöver kontrolleras oftare eller mera ingående än andra. Livsmedelsverket anser att alla relevanta krav ska ha kontrollerats inom en femårsperiod, och de krav som har större betydelse för risk eller redlighet, ska kontrolleras flera gånger under perioden.

KOMMENTAR: Eftersom kontrollfrekvensen är låg i primärproduktionen kommer en specifik anläggning i regel att kontrolleras mycket sällan. Vid en planerad normalkontroll bör därför samtliga relevanta krav kontrolleras. Undantag från detta är riktad kontroll, extra offentlig kontroll för uppföljning av avvikelser, liksom misstanke om bristande efterlevnad och tvärvillkorskontroller, då endast ett urval av de relevanta kraven kontrolleras.

Med relevanta krav menas all livsmedelslagstiftning som berör en specifik verksamhet. För att ta reda på vilken lagstiftning som är relevant måste myndigheten ha tillräckligt detaljerade uppgifter om vilken verksamhet, både huvudsaklig verksamhet och övriga verksamheter, som bedrivs vid anläggningen, till exempel vad som produceras, hur processerna och hanteringen sker, vilka produkter som släpps ut på marknaden, vilka behov av märkning och information som finns liksom eventuell särslagstiftning.

Riskbaserad kontroll gäller såväl hälsorisker som risken för livsmedelsbrott och vilseledande information.

Bakgrund och motiv till målet

Majoriteten av de utförda kontrollerna omfattar inte regelbunden kontroll av samtliga krav som är relevanta för en viss anläggningstyp eller bransch. Det visar myndighetsrapporteringen. Resultaten visar istället att majoriteten av kontrollerna utgörs av tvärvillkorskontroller, som bara undantagsvis utökats till att omfatta kontroll av fler bestämmelser än de som utgör tvärvillkor. Sverige har även en FVO-rekommendation³ som handlar om att samtliga relevanta krav i lagstiftningen inte kontrolleras regelbundet på anläggningar i primärproduktionen. Hösten 2015 kommer FVO göra en särskild granskning Sveriges kontroll av livsmedelsföretag i primärproduktionen.

---

³ EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrå, Food and Veterinary Office (FVO) gör regelbundet revisioner av Sveriges kontrollsystem. Hittas brister lämnar FVO s.k. rekommendationer, som vi gemensamt ansvarar för att åtgärda.

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste alla anläggningar vara riskklassificerade. Anläggningens verksamhetsområden måste också vara kända och de lagstiftningsområden och krav som är relevanta ska ha identifierats. Det betyder att länsstyrelsen måste ha ett system för att identifiera vad som är relevanta krav för en viss anläggning. Man måste också ha en plan för att genomföra kontrollen och ett system eller rutiner för uppföljning av utförd kontroll jämfört med planerad kontroll. Dessutom måste det finnas metoder för att dokumentera vad som faktiskt har kontrollerats. Är skillnaden stor mellan den ursprungliga planen och resultat/utfall bör myndigheten göra en analys av orsakerna till det, för att kunna ta hänsyn till det i den fortsatta planeringen av kontrollen.

KOMMENTAR: Den nuvarande myndighetsrapporteringen till Livsmedelsverket omfattar inte alla krav i lagstiftningen. Trots det måste kontrollmyndigheten identifiera vilka bestämmelser som är relevanta för en viss anläggning och kunna verifiera att efterlevnaden hos företaget har kontrollerats.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt sker delvis genom myndighetsrapporteringen. Rapporteringen täcker dock inte alla relevanta krav som behöver kontrolleras och kan därför kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

NATIONELLA AKTIVITETER 2015

Förtydligande av målet, broschyren och utbildningsmaterialet "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015" och utarbetande av stödjande material för verifiering av kontrollens effekt. (www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledning om riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen. (www.livsmedelsverket.se)

MÅL 4. Alla branscher i primärproduktionen kontrolleras Gäller länsstyrelserna

STRATEGISKT MÅL: Alla kontrollmyndigheter har en plan för livsmedelskontrollen som omfattar alla led i kedjan och alla relevanta krav.
Den uppsatta planen för livsmedelskontrollen följs.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 kontrolleras anläggningar regelbundet i alla branscher i primärproduktionen.

MÅLSÄTTNING: Att säkerställa att alla branscher kontrolleras regelbundet, både på nationell nivå och i det enskilda länet.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Det krävs en plan för kontrollen, på ett respektive flera års sikt, som visar vilka olika branscher som kommer att kontrolleras. Planen måste omfatta alla branscher som finns i länet. Planen måste också omfatta både "normalkontroll" enligt förordning (EG) nr 882/2004, och tvärvillkorskontroll, så att all planerad livsmedelskontroll omfattas av planeringen.

Alla branscher behöver inte kontrolleras årligen, men inga branscher kan undantas från regelbunden kontroll. Samtliga branscher ska ha kontrollerats inom en femårsperiod.

För att säkerställa att planerna följs behövs också regelbundna uppföljningar göras.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan.
- Planen är både ettårig och rullande flerårig.
- Planen omfattar alla branscher som myndigheten känner till finns i länet.
- Planen omfattar både "normalkontroll" och tvärvillkorskontroll.
- Det framgår av planen när olika branscher ska kontrolleras.
- Det framgår av årets plan, den ettåriga planen, hur många anläggningar som ska kontrolleras inom varje bransch.
- Det finns dokumentation som visar att och när kontroll har utförts.

Uppnår vi målet?

- Vilka branscher finns i länet?
- Går det att utläsa kontrollfrekvensen för de olika branscherna av planen?
- Kommer företag i alla branscher i länet att ha kontrollerats inom en femårsperiod?
- Följs den utförda kontrollen upp regelbundet och jämförs den med den planerade kontrollen?
- Uppdateras kontrollplanen vid större avvikelser?
- Om planen inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?

Vad innebär målet?

Kontrollen ska vara riskbaserad, genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i kontrollförordningen (882/2004, artikel 3). Kontrollen ska med andra ord genomföras där den gör störst nytta. Planen styr den riskbaserade kontrollen så att resurserna fördelas dit behoven är som störst.

Alla branscher behöver inte kontrolleras årligen men inga branscher kan undantas helt från regelbunden kontroll. Livsmedelsverket anser att samtliga branscher ska ha kontrollerats inom en femårsperiod.

Länsstyrelsen måste identifiera vilka primärproduktionsbranscher som finns i länet, så att en planering och prioritering av kontrollen kan göras. Branscher med högre risk och kontrollprioritet ska kontrolleras oftare än de med lägre risk och prioritet.

Bakgrund och motiv till målet

FVO:s revision⁴ av Sveriges kontrollsystem 2010 visade de planerade kontrollerna inte omfattade alla branscher i primärproduktionen. Myndighetsrapporteringen av kontrollen visar också att samtliga branscher inte kontrolleras regelbundet på nationell nivå, till exempel kontrollerades inte ens alla branscher i prioritetsklass 1 under åren 2009-2013. Stickprovskontroller, enligt vägledningen för riskklassificering av livsmedels- och foderföretag, används inte heller för att säkerställa att alla branscher i länet omfattas av den planerade kontrollen. Hösten 2015 kommer FVO göra en särskild revision av livsmedelskontrollen i primärproduktionen.

---

⁴ EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrå, Food and Veterinary Office (FVO) gör regelbundet revisioner av Sveriges kontrollsystem. Hittas brister lämnar FVO s.k. rekommendationer, som vi gemensamt ansvarar för att åtgärda.

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

Hur avgörs då hur långt länsstyrelsen kommit på väg mot målet? Det måste finnas ett systematiskt arbetssätt och rutiner för uppföljning av den utförda kontrollen jämfört med den planerade, liksom ett system för att dokumentera detta.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt sker i huvudsak genom myndighetsrapporteringen, men kan kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar.

För rapporteringen 2016 av 2015 års kontroll kommer information begäras om vilka branscher i primärproduktionen länsstyrelsen bedömer finns i länet. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

NATIONELLA AKTIVITETER 2015

Förtydligande av målet, broschyren och utbildningsmaterialet "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015" och utarbetande av stödande material för verifiering av kontrollens effekt. (www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledning om riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen. (www.livsmedelsverket.se)

MÅL 5. Årlig kontroll i riskklass 1-4

Gäller kommuner och Livsmedelsverket

STRATEGISKT MÅL: Kontrollen utförs med fokus på de största hälsoriskerna. Mer omfattande kontroller utförs på de anläggningar där riskerna är större.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2014 får alla anläggningar i riskklass 1-4 kontroll varje år (ej primärproduktionen).

MÅLSÄTTNING: Att myndigheterna kan visa att kontrollen är riskbaserad och utförs där behoven är som störst. Detta genom att säkerställa att alla anläggningar i riskklass 1-4 som har minst fem kontrolltimmar kontrolleras årligen.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Det finns en plan för kontrollen, på ett respektive flera års sikt, som visar vilka anläggningar i olika riskklasser som kommer att kontrolleras och när det ska ske. Av planen ska framgå att alla anläggningar i riskklass 1-4 som har minst 5 kontrolltimmar kontrolleras årligen.

För att säkerställa att planen följs görs regelbundna uppföljningar.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan.
- Planen är både ettårig och flerårig.
- Alla anläggningar är riskklassade och finns med i planen.
- Det framgår av planen när varje anläggning ska kontrolleras.
- Det framgår av planen att alla anläggningar i riskklass 1-4 med minst fem kontrolltimmar kontrolleras årligen.
- Det finns dokumentation som visar att och när kontroll har utförts.

Uppnår vi målet?

- Hur många anläggningar finns det med fler än fem kontrolltimmar och finns det tillräckliga resurser att kontrollera dessa?
- Går det att utläsa kontrollfrekvensen för alla anläggningar av planen?
- Om planen skiljer sig från målet, vilka orsaker finns till detta och är det dokumenterat?
- Följs den utförda kontrollen upp regelbundet och den jämförs med den planerade kontrollen?
- Uppdateras kontrollplanen vid större avvikelser?
- Om planen inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?

Vad innebär målet?

Kontrollen ska vara riskbaserad, genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i kontrollförordningen (882/2004, artikel 3). Kontrollen ska med andra ord genomföras där den gör störst nytta.

Kontrollbehovet ska stå i proportion till företagets verksamhet, och med hänsyn tagen till de kontroller företaget själv utför, liksom till myndighetens erfarenhet av företaget och resultat från tidigare kontroll.

För att bedriva en riskbaserad kontroll som går att följa upp behövs kontrollplanering, det vill säga en plan över vad som ska kontrolleras under året, till exempel vilka anläggningar. Alla anläggningar behöver inte kontrolleras årligen. För vissa, till exempel de med små risker eller få kontrolltimmar, kan det räcka att kontrollen sker mer sällan. Myndigheten behöver därför en flerårig plan också som visar när dessa anläggningar kommer att kontrolleras. För att säkerställa att planen följs behövs regelbundna uppföljningar.

Planen styr den riskbaserade kontrollen så att kontrollens resurser fördelas dit behoven är som störst, så att kontrollen på så sätt kan få avsedd effekt.

Bakgrund och motiv till målet

Vägledningen för riskklassning styr kontrollen och resurserna till de anläggningar där behoven bedöms vara som störst, det vill säga i riskklass 1-4. Livsmedelsverket anser att dessa anläggningar bör ha minst ett kontrollbesök varje år. Att kontrollen prioriteras till och utförs på dessa anläggningar skapar förtroende för kontrollen.

Anläggningar som ligger i riskklass 1-4 men har få kontrolltimmar behöver dock inte kontrolleras årligen, om myndigheten bedömer att det är mer ändamålsenligt att göra kontrollbesök som är längre men sker mer sällan. Detta bör i så fall framgå av myndighetens egen dokumentation eller beslut, till exempel baserat på erfarenheter från tidigare kontroller.

Analys av resultat från myndighetsrapporteringen visar att alla anläggningar i de högsta riskklasserna inte får årlig kontroll.

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

Om inget annat framgår av myndighetens dokumentation eller beslut bör samtliga anläggningar i riskklass 1–4 finnas med i den årliga kontrollplanen. För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste myndigheten ha ett systematiskt arbetssätt och rutiner för uppföljning och dokumentation av utförd kontroll jämfört med planerad sådan. Förändringar eller uppdateringar av planeringen under året behöver också dokumenteras. Är skillnaderna stora mellan den ursprungliga planen och resultatet bör myndigheten göra en analys av orsakerna, för att kunna ta hänsyn till det i den fortsatta planeringen.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt sker i huvudsak genom myndighetsrapporteringen men kan kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

NATIONELLA AKTIVITETER 2015

Förtydligande av målet, broschyren och utbildningsmaterialet "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015" och utarbetande av stödjande material för verifiering av kontrollens effekt liksom kurser i metodik för riskbaserad kontroll. (www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledningen om riskklassning av livsmedelsanläggningar och beräkning av kontrolltid.
- Vägledning Offentlig livsmedelskontroll som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Utföra offentlig kontrollen introduktion. (www.livsmedelsverket.se)

MÅL 6. Flest kontroller i kategori röd

Gäller länsstyrelser

STRATEGISKT MÅL: Kontrollen utförs med fokus på de största hälsoriskerna. Mer omfattande kontroller utförs på de anläggningar där riskerna är större.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 genomförs majoriteten av alla kontroller i primärproduktionen i kategori röd, enligt riskklassificeringen.

MÅLSÄTTNING: Att Sverige på nationell nivå kan verifiera att majoriteten av kontrollerna genomförs i kategori röd liksom att länsstyrelserna kan visa att de följer sin uppsatta kontrollplan och verifierar att kontrollen i länet genomförs riskbaserat där behoven är som störst.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Det finns en plan för kontrollen, på ett respektive flera års sikt, som omfattar alla branscher och kontrollkategorier i länet. Det framgår av planen när olika branscher och kontrollkategorier ska kontrolleras. För att styra kontrollen till företag med högsta kontrollkategori i länet måste det finnas ett anläggningsregister och anläggningarna måste vara riskklassificerade. För att säkerställa att planen följs behöver uppföljningar göras regelbundet.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan som omfattar samtliga branscher och kontrollkategorier som finns i länet.
- Planen är både ettårig och flerårig.
- Det framgår av planen att flest anläggningar kontrolleras i de högsta kontrollkategorierna.
- Det finns dokumentation som visar att och när kontroll har utförts.

Uppnår vi målet?

- Är kontrollen riskbaserad?
- Följer planen Livsmedelsverkets vägledning om riskklassificering eller används en annan modell för riskbaserad kontroll som uppfyller kriterierna i kontrollförordningen (882/2004)?
- Är avvikelser från modellen motiverade och dokumenterade?
- Om kontrollerna samordnas med tvärvillkorskontroller eller andra kontroller, säkerställs det att valet av kontrollobjekt är riskbaserad enligt kontrollförordningen?
- Följs den utförda kontrollen upp regelbundet och jämförs den med den planerade kontrollen?
- Uppdateras kontrollplanen vid större avvikelser?
- Om planen inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?

Vad innebär målet?

Kontrollen ska vara riskbaserad, genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i kontrollförordningen (882/2004, artikel 3). Kontrollen ska genomföras där den gör störst nytta. Planen styr den riskbaserade kontrollen så att resurser fördelas dit behoven är störst, så att kontrollen får avsedd effekt.

Kontrollbehovet ska stå i proportion till riskerna med företagets verksamhet, och med hänsyn till företagets egna kontroller liksom till myndighetens erfarenheter från tidigare kontroller (882/2004, artikel 3). Många företag är anslutna till ett eller flera kvalitetssäkringssystem som bidrar till företagen egen kontroll. Hänsyn måste tas till också till det när kontrollen planeras.

Att kontrollen står i proportion till behoven bidrar till företagens förtroende för kontrollen. Länsstyrelsen måste ha kännedom om vilka anläggningar som finns i olika branscher i länet och om dessa anläggningar följer något kvalitetssäkringssystem. Genom att registrera och riskklassificera anläggningarna får myndigheterna kännedom om vilka som är anslutna till ett eller flera kvalitetssäkringssystem. Majoriteten av kontrollerna ska utföras hos företag i de högsta riskklasserna som inte är anslutna till något kvalitetssäkringssystem, det vill säga de som har högst kontrollprioritet enligt vägledningen om riskklassificering i primärproduktionen. Erfarenhetsmodulen kan inte tillämpas för anläggningar som länsstyrelsen känner till, men som inte registrerats och/eller riskklassificerats, men ändå kommer att kontrolleras. Kontrollprioriteringen beror då enbart på prioritetsskassen och eventuella erfarenheter av företagen som länsstyrelsen har sedan tidigare.

KOMMENTAR: Alla branscher och kontrollkategorier finns inte representerade i varje län. Planen måste därför anpassas till de regionala förhållandena. Alla branscher behöver inte heller kontrolleras varje år. Om det finns få anläggningar i länet i en bransch med hög kontrollprioritet kan dessa branscher/anläggningar kontrolleras mer sällan, till exempel om resultat från tidigare kontroller ger stöd för detta. Därför behövs en flerårig planering som visar när anläggningar i sådana branscher kommer att kontrolleras. För att nå det nationella målet kan en nationell samordning av kontrollplaneringen göras. Regelbundna uppföljningar behövs för att säkerställa att planen följs.

Bakgrund och motiv till målet

Analys av resultat från myndighetsrapporteringen visar att majoriteten av kontrollerna inte utförs i kategori röd utan i kategori orange och gul, som har lägre kontrollprioritet. Det gäller både på nationell nivå och på länsnivå. Branscherna i kategori röd, till exempel spannmål, gris och bladgrönsaker friland, finns dock inte representerade i alla län. Därför är målet svårt att tillämpa fullt ut på myndighetsnivå. Resultat från bland annat revisioner av länsstyrelser, Riksrevisionens granskning av livsmedelskontrollen och FVO:s revisioner⁵ visar att många myndigheter saknar

⁵ EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrå, Food and Veterinary Office (FVO) gör regelbundet revisioner av Sveriges kontrollsystem. Hittas brister lämnar FVO s.k. rekommendationer, som vi gemensamt ansvarar för att åtgärda.

eller har bristfälliga anläggningsregister och har därför inte förutsättningar att bedriva riskbaserad kontroll i enlighet med kontrollförordningen.

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

Länsstyrelsen måste ha en förteckning över registrerade och riskklassificerade anläggningar, så att en riskbaserad kontrollplan kan upprättas. För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste länsstyrelsen också ha en uppfattning om vilka branscher som finns i länet och ungefär hur många livsmedelsföretag det finns inom varje bransch, även om dessa inte är registrerade och riskklassificerade ännu.

Om länsstyrelsen inte följer vägledningen för riskklassificering bör detta motiveras och dokumenteras. Oavsett hur urvalet av kontrollobjekt genomförs måste kontrollen ändå vara riskbaserad och uppfylla syftet och kriterierna i kontrollförordningen (882/2004). Mest kontroll ska utföras på anläggningar som har högst kontrollprioritet (kategori).

Myndigheten måste också ha ett systematiskt arbetssätt och rutiner för att följa upp utförd kontroll jämfört med planerad kontroll, och ett system för att dokumentera detta. Förändringar eller uppdateringar av planeringen som görs under året behöver också dokumenteras. Är skillnaderna stora mellan den ursprungliga planen och resultatet, bör myndigheten göra en analys av orsakerna och ta hänsyn till det i den fortsatta planeringen av kontrollen.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt sker i huvudsak genom myndighetsrapporteringen men kan kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

NATIONELLA AKTIVITETER

Förtydligande av målet, broschyren och utbildningsmaterialet "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015", utarbetande av stödjande material för verifiering av kontrollens effekt och kurs om riskbaserad kontrollmetodik.

(www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledningen om riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen. (www.livsmedelsverket.se)

MÅL 7. Alla anläggningar i primärproduktionen är registrerade och riskklassificerade

Gäller länsstyrelser

STRATEGISKT MÅL: Kontrollen utförs med fokus på de största hälsoriskerna. Mer omfattande kontroller utförs på de anläggningar där riskerna är större.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 är alla kända anläggningar i primärproduktionen registrerade och riskklassificerade.

MÅLSÄTTNING: Att länsstyrelserna kan visa att de har registrerat och riskklassificerat alla de anläggningar myndigheten känner till eller uppskattar finns i länet. Fokus är initialt livsmedelsföretagare med fasta anläggningar och fiskare. Primärproducenter som bedriver jakt eller till exempel bär- och svamplockning omfattas initialt inte av målet.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

För att kunna genomföra en planerad och riskbaserad kontroll måste det finnas ett register över alla livsmedelsanläggningar i primärproduktionen som finns i länet. Anläggningarna måste också vara riskklassificerade. Det förutsätter att myndigheten har information om vilka verksamheter som bedrivs vid varje anläggning, och om företaget följer något specifikt kvalitetssäkringssystem. Myndigheten måste också ha en uppfattning om hur många anläggningar som finns i länet som borde vara registrerade.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns ett register.
- Det framgår vilken verksamhet som bedrivs vid anläggningen.
- Anläggningarna i registret är riskklassificerade.
- Myndigheten har en uppfattning om hur många anläggningar, och inom vilka branscher, som borde vara registrerade.

Uppnår vi målet?

- Vilka branscher finns i länet?
- Är alla kända anläggningar registrerade?
- Bedrivs ett aktivt arbete för att registrera företag?
- Registreras oregistrerade anläggningar i samband med kontroll, till exempel tvärvillkorskontroll?
- Finns information om antalet nyregistreringar per år?
- Tas hänsyn till riskmodifierande faktorer vid riskklassificering, enligt vägledningen om riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag?

Vad innebär målet?

Kontrollen ska vara riskbaserad, genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i kontrollförordningen (882/2004, artikel 3). Kontrollen ska genomföras där den gör störst nytta. Planen styr den riskbaserade kontrollen så att kontrollens resurser fördelas dit behoven är störst, så att kontrollen får avsedd effekt.

Livsmedelsföretagare ska anmäla sina anläggningar för registrering och se till att myndigheten alltid har aktuell information om anläggningen (852/2004, artikel 6). Det ska finnas en aktuell förteckning över de livsmedelsföretagare som har registrerats. Om det redan finns en sådan förteckning för andra ändamål kan den även användas för den här förordningens syften, enligt förordning (EG) nr 882/2004, artikel 31.

En aktuell förteckning över de livsmedelsanläggningar som finns i länet är en förutsättning för att kunna bedriva riskbaserad kontroll.

Vad menas med att "alla kända" anläggningar ska vara registrerade och riskklassificerade? Myndigheten har svårt att ha fullständig information om alla verksamheter som finns i länet och som borde vara registrerade som livsmedelsföretag. Nya verksamheter tillkommer och andra försvinner och det kan ibland ta tid innan en verksamhetsutövare känner till att anläggningen borde vara registrerad som livsmedelsföretag eller verksamheten har en sådan organisation och kontinuitet så att den uppfyller kriterierna för livsmedelsföretag.

Myndigheten kan däremot göra en uppskattning av hur många livsmedelsföretagare i olika branscher som troligen finns i länet baserat på olika informationskällor, till exempel stödansökningar, foderanläggningsregister och djurregister hos Jordbruksverket, djurskyddskontrollregister, bitillsyn, kommunal miljötillsyn hos primärproducenter med mera.

KOMMENTAR: Graden av måluppfyllelse beror på vilka branscher som antas finnas i länet, det uppskattade antalet livsmedelsföretag inom respektive bransch och hur många av dem som har registrerats och riskklassificerats.

Bakgrund och motiv till målet

Analys av resultat från myndighetsrevisioner, från myndighetsrapporteringen och från FVO-revisioner visar att många länsstyrelser saknar eller har ofullständiga register över livsmedelsföretagare. Det leder till att man inte kan bedriva riskbaserad kontroll.

Hur mäts måluppfyllelse?

För att kunna genomföra en planerad, riskbaserad kontroll måste länsstyrelsen ha ett register över riskklassificerade anläggningar. Riskklassificeringen bör utgå från vägledningen om riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen, inklusive avsnitten om riskmodifierande faktorer.

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

Länsstyrelsen måste ha en förteckning över registrerade och riskklassificerade anläggningar, så att jämförelse kan göras mellan det uppskattade och faktiska antalet registrerade anläggningar. För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste myndigheten också ha en uppfattning om vilka branscher som finns i länet och ungefär hur många livsmedelsföretag det finns i varje bransch.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt sker delvis genom myndighetsrapporteringen men kan kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

Från och med rapporteringen av 2015 års kontroll framgår hur många anläggningar länsstyrelsen uppskattar att det finns i länet.

NATIONELLA AKTIVITETER

Förtydligande av målet, broschyren och utbildningsmaterialet "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015", utarbetande av stödjande material för verifiering av kontrollens effekt och kurs om riskbaserad kontrollmetodik.

(www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledningen om riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen. (www.livsmedelsverket.se)

MÅL 8. Kontroll inom eftersatta områden

Gäller alla myndigheter

STRATEGISKA MÅL: Kontrollen utförs med fokus på de största hälsoriskerna. Kontroll utförs med fokus på det som kan vara vilseledande på ett avgörande sätt (art. 16, 178/2002). Alla kontrollmyndigheter har en plan för livsmedelskontrollen som omfattar alla relevanta krav.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 har kontrollen utvecklats och fler kontroller genomförs inom områden som är eftersatta eller områden med ny lagstiftning.

MÅLSÄTTNING: Att antalet kontroller successivt ökar inom lagstiftningsområden där det hittills utförs lite eller ingen kontroll.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Revisioner har visat att kontrollen är bristfällig inom vissa lagstiftningsområden. För att stärka och öka antalet kontroller inom de områdena genomförs därför ett antal nationella aktiviteter. Områdena är till exempel kontroll av kosttillskott, allergener och dricksvatten.

För att kunna delta i aktiviteter och bidra till att kontrollen utvecklas och fler kontroller genomförs måste myndigheten ta reda på vilka lagstiftningsområden målet gäller, identifiera vilka anläggningar som berörs samt planera och genomföra kontroller inom dessa områden. Myndigheten måste också ta reda på orsakerna till varför kontroller inte genomförs inom ett visst område och se till att personalen får lämplig kompetensutveckling eller annat stöd för att fler kontroller ska genomföras.

För att säkerställa att planen följs behöver regelbundna uppföljningar göras.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan.
- Planen är både ettårig och flerårig.
- De lagstiftningsområden som är relevanta att kontrollera på varje anläggning eller verksamhetstyp har identifierats och ingår i planen.
- De lagstiftningsområden som myndigheten berörs av ingår i kontrollplanen.
- Det finns dokumentation som visar att, och när, kontroll har utförts.

Uppnår vi målet?

- Vilka områden där kontrollen behöver ökas eller utvecklas, berör myndighetens kontrollobjekt?
- Framgår det av planen hur ofta dessa lagstiftningsområden kommer att kontrolleras?
- Om planen skiljer sig från målet, vilka är orsakerna och är de dokumenterade?
- Följs den utförda kontrollen upp regelbundet och jämförs resultatet med den planerade kontrollen?
- Uppdateras planen vid större avvikelser från planeringen?
- Om planen inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn i den fortsatta planeringen till resultaten av orsaksanalysen?

Vad innebär målet?

Målet hänger nära ihop med mål 9 om kompetensutveckling.

Målet är kopplat till nationella aktiviteter, till exempel kontrollprojekt och utbildningar, som erbjuds i syfte att utveckla kontrollen inom lagstiftningsområden där det visat sig att lite eller ingen kontroll genomförs. Genom att delta i dessa aktiviteter utvecklas kontrollen kontinuerligt och fler kontroller blir utförda inom eftersatta eller nya lagstiftningsområden. Resultat från revisioner av kontrollmyndigheter och från FVO:s revisioner⁶ har pekat på att det finns bristområden där kontrollen behöver utvecklas eller förstärkas.

Myndighetens uppgift är att övervaka och kontrollera att varje företagare uppfyller de krav i livsmedelslagstiftningen som är relevanta. Detta gäller alla verksamheter i hela livsmedelskedjan. Kontrollen ska också vara riskbaserad, genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i förordningen. När de relevanta kraven har identifierats ska den planerade kontrollen vara riskbaserad. Det gäller även risken för eventuellt livsmedelsbrott eller vilseledande information (178/2002, artikel 17).

För att kunna öka kontrollen inom de specifika områden som målet berör, måste myndigheten ha kunskap om vilka lagstiftningsområden det handlar om och ta ställning till dem i sin egen kontrollplanering. För att avgöra om kontrollplaneringen påverkas måste myndigheten först ha bedömt vilka bestämmelser som är relevanta att kontrollera på varje anläggning.

Kontrollen kan vara projektbaserad, ingå i den årliga kontrollplanen eller vara ett samordnat kontrollprojekt, som till exempel Livsmedelsverket leder. Oavsett hur kontrollen genomförs behöver myndigheten en flerårig plan som visar när de eftersatta lagstiftningsområdena kommer att kontrolleras. För att säkerställa att planen följs behövs också regelbundna uppföljningar och dokumentation över kontroll som är utförd.

KOMMENTAR: Målet avgränsas i första hand till de områden som särskilt omnämns i Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP). Se även nedan under rubrikerna ”Läs mer” respektive ”Nationella aktiviteter 2013-2016”.

Bakgrund och motiv till målet

Kontrollen ska vara riskbaserad och omfatta alla led i livsmedelskedjan och alla bestämmelser som är relevanta för de anläggningar och verksamheter som myndigheten ska kontrollera. Analys av resultat från FVO:s revisioner visar att kontrollen är bristfällig inom ett antal lagstiftningsområden. Det gäller till exempel kontroll av HACCP, kosttillskott, närings- och hälsopåståenden, märkning inklusive allergener, geografiska beteckningar, traditionella specialiteter samt användning av provtagning som kontrollmetod.

---

⁶ EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrå, Food and Veterinary Office (FVO) gör regelbundet revisioner av Sveriges kontrollsystem. Hittas brister lämnar FVO s.k. rekommendationer, som vi gemensamt ansvarar för att åtgärda.

Vad krävs för att uppfylla målet?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste myndigheten dels ha kunskaper om vilka lagstiftningsområden som behöver få ökad kontroll på nationell nivå, dels ha ett system för att identifiera vilka delar av målet som är relevanta för myndigheten. Det vill säga vilka krav som är av betydelse att kontrollera på de anläggningar myndigheten har kontrollansvaret för.

Utöver detta måste myndigheten ha ett systematiskt arbetssätt och rutiner för uppföljning och dokumentation av den utförda kontrollen. Man behöver också dokumentera förändringar eller uppdateringar av planen som görs under året.

Är skillnaderna stora mellan den ursprungliga planen och resultatet bör myndigheten göra en analys av orsakerna, för att kunna ta hänsyn till det i den fortsatta planeringen.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt kan i begränsad utsträckning ske genom myndighetsrapporteringen och kommer därför att kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter och andra metoder. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

KOMMENTAR: Målet omfattar inte någon värdering av kvaliteten eller innehållet av kontrollen inom de lagstiftningsområden som omfattas. En sådan bedömning förutsätter en djupare utvärdering och analys av de kontroller som genomförts.

LÄS MER

- Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan, avsnitt 10.4 och 10.7 samt bilaga 5 om mål för livsmedelskontrollen i del 2 av NKP 2013-2016, NKP 2014-2017 samt NKP 2015-2018.
- Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015. (www.livsmedelsverket.se)

NATIONELLA AKTIVITETER 2013-2016

Här nedan följer en sammanställning av ett antal nationella aktiviteter som har betydelse för måluppfyllelsen. Ytterligare aktiviteter genomförs successivt. Information om dessa kommer bland annat att finnas på www.livsteck.net.

Kurser och seminarier

Metodik för riskbaserad kontroll
Informationsförordningen
Kontroll av frukt- och bärödlingar
Kontroll av potatis
Kontroll av groddar
Utbildning om kontroll av kosttillskott
Livsmedelskontroll i primärproduktionen
Webbkurs om kontroll av storhushåll (från 2016)
Webbkurs om kontroll av styckningsanläggningar (från 2016)

Kontrollprojekt

Riksprojekt 2014 Närings- och hälsopåståenden
Kontroll av skyddade geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar
Spårbarhet av Östersjöfisk som omfattas av undantaget för dioxiner
Material i kontakt med livsmedel
Märkning och information
Samordnade kontrollprojekt 2015, se Livsteck.net samt Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015
Samordnade/koordinerade kontrollprojekt 2016

Kontrollhandböcker

Kontrollhandbok Provtagning
Skyddade beteckningar (ursprungsbeteckningar, geografiska beteckningar och garanterade traditionella specialiteter)
Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll
Kontrollhandbok Utföra offentlig livsmedelskontroll – en introduktion

Vägledning

Alkoholhaltiga drycker – tillverkning och märkning
Genetiskt modifierade livsmedel – GMO
Kosttillskott
Livsmedelstillsatser
Informationsförordningen

MÅL 9. Kompetensutveckling

Gäller alla myndigheter

STRATEGISKA MÅL: Rätt kompetens finns för att upptäcka avvikelser och bedöma dess risker. Kontroller utförs med lämplig metod för att upptäcka avvikelser inom relevanta områden.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 har kontrollpersonalen genomfört/deltagit i utbildningar och/eller utarbetat/tagit del av kontrollhandböcker, vägledning och annat stödjande material inom identifierade och prioriterade områden.

MÅLSÄTTNING: Att myndigheterna kan visa att personalen får den kompetens och information som behövs för att kunna bedriva en ändamålsenlig kontroll inom sitt ansvarsområde.

Att kontrollen därmed omfattar alla krav som är relevanta, risker kan bedömas och avvikelser upptäcks, så att kontrollen får avsedd effekt.

Att Livsmedelsverket tar fram utbildningar, stödjande material och övrig information som myndigheterna behöver för att kunna genomföra kontrollen på ett enhetligt sätt samt att planerade insatser genomförs.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Myndigheten måste se till att personalen har och får den kompetens som behövs för att utföra sina uppgifter, som att använda provtagning som kontrollmetod, att kontrollera HACCP och att kontrollera storhushåll, kosttillskott och potatisproduktion.

För att kunna genomföra en riskbaserad och regelbunden kontroll som omfattar alla relevanta lagstiftningsområden för en viss anläggning eller typ av verksamhet, och använda rätt kontrollmetod i rätt situation så att avvikelser uppräcks och kan bedömas, behövs rätt kompetens inom myndigheten. Livsmedelsverket måste i sin tur, genom ledning och stöd, se till att myndigheterna får den kompetensutveckling som behövs ur ett nationellt perspektiv.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

Kontrollmyndigheten:

- Kompetensbehovet har identifierats och det finns en plan för kompetensutveckling.
- Alla medarbetare omfattas av planen.
- Planen följs upp regelbundet.
- Det finns dokumentation som visar hur planen genomförs.
- Det finns en omvärldsbevakning som bland annat innebär att man uppmärksammar information från Livsmedelsverket om utbildningar, ny lagstiftning, kontrollprojekt, nya vägledningar, kontrollhandböcker och annan stödjande information m.m.

Uppnår vi målet?

Kontrollmyndigheten:

- Görs kompetensinventering regelbundet?
- Följs kompetensförsörjningsplanen upp regelbundet?
- Har myndigheten deltagit i kurser etc. som Livsmedelsverket arrangerar eller tagit del av information och stödjande material?
- Genomförs planerade aktiviteter, till exempel att delta i en kurs?
- Om planerna inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?

<p>Livsmedelsverket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns en plan för utveckling av kurser, material etc. som vägleder och stöder kontrollmyndigheterna i deras uppdrag. • Planen följs upp regelbundet och genomförda aktiviteter dokumenteras. 	<p>Livsmedelsverket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genomför planerade aktiviteter, till exempel att ta fram en kontrollhandbok, uppdatera vägledning? • Om planerna inte följs, görs en orsaksanalys av skälen till detta? • Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen i den fortsatta planeringen?
---	---

Vad innebär målet?

Genom att genomföra nationella aktiviteter och specifika insatser där det behövs, som kontrollprojekt, utvecklas kontrollen och kontrollpersonalen kontinuerligt. Resultat och slutsatser från bland annat FVO:s revisioner⁷ tas samtidigt omhand.

Den behöriga myndigheten ska se till att personalen får utbildning, håller sig uppdaterad och vid behov får vidareutbildning, så att alla har den kompetens som behövs för att kunna utföra kontrollerna inom sitt ansvarsområde på ett enhetligt sätt. Myndigheten ska också se till att den personal som utför offentlig kontroll kan samarbeta över kompetensområdena (882/2004, artikel 6 samt bilaga II, kapitel I i samma förordning).

Målet riktar sig både till Livsmedelsverket och till samtliga kontrollmyndigheter. Med rätt kompetens kan myndigheten bedriva ändamålsenlig kontroll som ger effekt. I Livsmedelsverkets roll att leda och samordna kontrollen ingår att bidra till ständiga förbättringar och utveckling av kontrollen, bland annat genom utbildningar, kontrollprojekt, stödjande material och annan information.

KOMMENTAR: Målet innebär att myndigheten ska säkerställa att personalen har den kompetens som behövs för att utföra kontrollen inom sitt ansvarsområde. Målet bidrar i sin tur också till att uppnå målen om att alla relevanta krav kontrolleras och att kontrollen utvecklas så att fler kontroller genomförs inom områden som är eftersatta eller där det finns ny eller ändrad lagstiftning.

Myndigheten måste se till personalen har och får den kompetens som behövs för att kunna utföra sina uppgifter. För att kunna genomföra en riskbaserad och regelbunden kontroll som omfattar alla lagstiftningsområden som är relevanta för en viss anläggning eller typ av verksamhet och för att kunna använda rätt kontrollmetod i rätt situation, så att avvikelser upptäcks och sedan kan bedömas, behövs rätt kompetens inom myndigheten. Livsmedelsverket måste i sin tur, genom ledning och stöd, se till att myndigheterna får den kompetensutveckling som behövs ur ett nationellt perspektiv.

⁷ EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrå, Food and Veterinary Office (FVO) gör regelbundet revisioner av Sveriges kontrollsystem. Hittas brister lämnar FVO s.k. rekommendationer, som vi gemensamt ansvarar för att åtgärda.

Bakgrund och motiv till målet

Analys av resultat från FVO:s revisioner⁸ visar att kontrollmyndigheterna i många fall saknar tillräcklig kompetens för att kunna utföra kontroller inom sitt ansvarsområde, inklusive att använda olika kontrollmetoder. Det gäller till exempel att använda kontrollmetoden provtagning i större omfattning och att utföra kontroll av bland annat kontroll av kontaminanter, kosttillskott, material i kontakt med livsmedel, närings- och hälsopåståenden, livsmedelstillsatser, kontroll av HACCP-baserade förfaranden med mera. Analysen visar också att:

- Underlag saknas som visar att det finns tillräckligt med kompetent personal.
- Bekräftelse saknas på att personal fått utbildning inom vissa specifika kontrollområden.
- Underlag saknas som visar att kontrollen hittar befintliga avvikelser hos företagen och förmår företagen att rätta till avvikelserna.

Vad krävs för att uppfylla målet?

För att se till att personalen har den kompetens som behövs för att genomföra sina uppgifter behöver kontrollmyndigheten ha ett systematiskt arbetssätt för inventera kompetensen och dokumentera de åtgärder som görs. Myndigheten ska också ha rutiner för omvärldsbevakning som bland annat innebär att man uppmärksammar aktuell information från Livsmedelsverket, om utbildningar, ny lagstiftning, kontrollprojekt, nya vägledning, kontrollhandböcker och annan stödjande information. Kontrollprojekten har ofta både ett kompetenshöjande syfte och bidrar till att kontroll blir utförd. Omvärldsbevakning kan omfatta Livsmedelsverkets webbplats, Livsteck.net, Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP), nyhetsbrev och annat.

Livsmedelsverket behöver i sin tur ha ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att kompetensutveckling inom kontrollen sker, att ständiga förbättringar genomförs och att FVO:s rekommendationer om myndigheternas bristande kompetens inom specifika kontrollområden omhändertas. Livsmedelsverket måste också säkerställa att planerade aktiviteter genomförs.

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

För att kunna mäta graden av måluppfyllelse måste myndigheten ha ett systematiskt arbetssätt och rutiner för att identifiera vilken kompetens som behövs, liksom ha en plan för kompetensutveckling. Det måste också finnas rutiner för uppföljning och dokumentation av genomförd kompetensutveckling. Görs förändringar eller uppdateringar av planeringen under året måste det också dokumenteras.

---

⁸ EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrå, Food and Veterinary Office (FVO) gör regelbundet revisioner av Sveriges kontrollsystem. Hittas brister lämnar FVO s.k. rekommendationer, som vi gemensamt ansvarar för att åtgärda.

Är skillnaderna stora mellan den ursprungliga planen och resultatet bör myndigheten göra en analys av orsakerna till detta, för att kunna ta hänsyn till det i den fortsatta planeringen.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering nationellt kan bland annat ske genom att följa upp kursdeltagande, medverkan i kontrollprojekt, seminarier med mera, och genom verifieringsbesök.

Livsmedelsverkets förtroendemätning ger information om kontrollmyndigheterna har använt och tycker att de har haft nytta av vägledning/kontrollhandböcker och annat och om myndigheterna har använt och haft nytta av Livsteck.net det senaste året.

Verifieringsbesök kan göras hos enskilda myndigheter. Besöken kan innefatta mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

KOMMENTAR: Verifieringen avgränsas initialt till de aktiviteter som genomförs under 2013-2015, vilka kommer att avrapporteras under 2015 och 2016. Verifieringen omfattar inte någon värdering av kvalitet, innehåll eller i vilken utsträckning myndigheten eller personalen har tillgodogjort sig av utbudet och inte heller om det påverkat kontrollens effekt. Sådana bedömningar kräver mer omfattande utvärdering och analys.

LÄS MER

- Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan, avsnitt 10.4 och 10.7 samt bilaga 5 om mål för livsmedelskontrollen i del 2 av NKP 2013-2016, NKP 2014-2017 samt NKP 2015-2018.
- Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015. (www.livsmedelsverket.se)

NATIONELLA AKTIVITETER FÖR ATT NÅ MÅLET

Kurser och seminarier 2013-2015

- Specialiseringskurs Butik
- Specialiseringskurs Storhushåll
- Professionella samtal
- Chefsseminarium 2014
- Metodik för riskbaserad kontroll
- Informationsförordningen
- Kontroll av frukt- och bärödlingar
- Kontroll av potatis
- Kontroll av mjölkgårdar
- Kontroll av groddar
- Utbildning om kontroll av kosttillskott
- Livsmedelskontroll i primärproduktionen
- Livsmedelsbrott
- Salmonellakontroll
- Webbkurs om kontroll av storhushåll (från 2016)
- Webbkurs om kontroll av styckningsanläggningar (från 2016)
- Webbkurs dricksvatten (från 2016)
- Webbkurs listeria (från 2016)

Kontrollprojekt 2013-2015

- Riksprojekt 2014 Närings- och hälsopåståenden
- Kontroll av skyddade geografiska beteckningar och ursprungsbetyckningar
- Spårbarhet av Östersjöfisk som omfattas av undantaget för dioxiner
- Material i kontakt med livsmedel
- Märkning och information
- Samordnade kontrollprojekt 2015, se Livsteck.net
- Samordnade/koordinerade kontrollprojekt 2016

Kontrollhandböcker och annat

- Kontrollhandbok Butik
- Kontrollhandbok Listeria
- Kontrollhandbok Provtagning
- Kontrollhandbok Revision
- Kontrollhandbok Storhushåll
- Kontrollhandbok Provtagning
- Skyddade beteckningar - ursprungsbetyckningar, geografiska beteckningar och garanterade traditionella specialiteter
- Utbrottshandboken

Vägledningar

- Alkoholhaltiga drycker – tillverkning och märkning
- Genetiskt modifierade livsmedel – GMO
- Kosttillskott
- Livsmedelstillsatser
- Riskklassning av livsmedelsföretag och beräkning av kontrolltid
- Tillämpning av förvaltningslagen och hantering av överklaganden inom ekologisk produktion
- Informationsförordningen

Ytterligare aktiviteter kan initieras under 2015.

MÅL 10, 11 och 12. Hantering av avvikelser, sanktioner

Gäller alla myndigheter

STRATEGISKA MÅL: Avvikelse kommuniceras så att företagen förstår innebörden och kan vidta lämpliga åtgärder. Uppföljning görs för att säkerställa att orsaken till avvikelsen undanröjs inom uppsatta tidsramar. Sanktioner används enligt myndighetens egna instruktioner.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 kan minst 90 procent av alla kontrollmyndigheter verifiera att avvikelserna åtgärdas inom uppsatta tidsramar. **(Mål 10).**

Senast den 31/12 2016 kan minst 90 procent av alla kontrollmyndigheter verifiera att sanktioner används enligt myndigheternas egna instruktioner. **(Mål 11).**

Senast den 31/12 2016 dokumenterar alla kontrollmyndigheter när uppföljande kontroll har gjorts. **(Mål 12).**

MÅLSÄTTNING: Att alla myndigheter dokumenterar när uppföljning av avvikelser (bristande efterlevnad av lagstiftningen) och sanktioner har gjorts. Att majoriteten av alla kontrollmyndigheter kan visa att bristerna har åtgärdats inom uppsatta tidsramar. Att majoriteten av alla kontrollmyndigheter kan visa att man har rutiner för hur man ska använda sanktioner i livsmedelslagstiftningen och att rutinerna tillämpas.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målen?

Myndighetens ansvar är att förmå och se till att företagarna åtgärdar konstaterade brister och att se till att det sker inom rimlig tid. Det är viktigt att innebörden av avvikelsen kommuniceras med företagaren så att denne förstår och själv kan fatta beslut om lämpliga åtgärder och lämplig tidplan för när åtgärderna ska vara genomförda.

Konstaterade avvikelser ska alltid följas upp för att säkerställa att de åtgärdas. Det gäller även när en avvikelse konstateras vid en tvärvillkorskontroll, eftersom den innefattar kontroll av företagarens efterlevnad av livsmedelslagstiftningen.

Avvikelseerna kan följas upp vid nästa planerade kontrollbesök eller genom extra offentlig kontroll. Myndigheten avgör vad som är mest lämpligt, beroende på avvikelsernas karaktär, allvarlighetsgrad och omfattning samt erfarenheter av företaget från tidigare kontroller.

Livsmedelsverket anser att förelägganden och sanktioner bör användas i större utsträckning. För att kunna använda sanktioner på ett effektivt och ändamålsenligt sätt behöver myndigheten ha en vägledning eller instruktioner för hur sanktioner ska användas. Det kan antingen vara Livsmedelsverkets vägledning, vägledningen i kombination med egna instruktioner eller andra instruktioner som är anpassade efter kontrollförfordningen och livsmedelslagstiftningen.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar	Uppnår vi målen?
<p>Avvikelser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avvikelser från kraven i lagstiftningen dokumenteras vid kontroll av livsmedelsföretagare. • Alla avvikelser följs upp och resultatet dokumenteras. • För varje avvikelse finns dokumentation som visar när bristen ska vara avhjälpd och när uppföljning gjorts. <p>Sanktioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns en instruktion för hur för sanktioner används och den instruktionen följs. • Det finns dokumentation som visar när myndigheten beslutat om sanktioner för att avhjälpa en viss brist/avvikelse. • För varje sanktionsbeslut finns dokumentation som visar när bristen ska vara avhjälpd och när uppföljning gjorts. 	<ul style="list-style-type: none"> • Följs alla avvikelser upp på ett systematiskt sätt? • Finns det en instruktion för hur avvikelser ska följas upp? • Ingår uppföljning av avvikelser och sanktioner i kontrollplaneringen? • Finns det en instruktion för uppföljning av sanktioner, till exempel Livsmedelsverkets vägledning och/eller egna instruktioner? • Följs avvikelser och sanktioner upp inom de tidsramar myndigheten satt upp och finns dokumentation som visar det? • Om avvikelserna inte åtgärdas inom den uppsatta tidramen, dokumenteras orsaken till detta och sätts en ny, reviderad tidsram upp?

Vad innebär målen?

Den avsedda effekten med kontrollen är att eventuella brister upptäcks och att myndigheten förmår företagaren att rätta till bristerna inom rimlig tid.

För att kontrollen ska kunna ge avsedd effekt måste myndigheten följa upp och säkerställa att avvikelser som identifierats också åtgärdas. Antingen genom att företagaren på eget initiativ rättar till det som brister eller genom att myndigheten fattar beslut om sanktioner (882/2004, artikel 8).

För att företagaren ska kunna vidta lämpliga åtgärder är det förstås viktigt att avvikelserna kommuniceras på ett sådant sätt så företagaren förstår vad som är fel och varför det bedöms vara en bristande efterlevnad av lagstiftningen.

Myndigheten ska dokumentera den offentliga kontrollen som har utförts. Rapporterna ska innehålla en beskrivning av syftet med kontrollen, den kontrollmetod som tillämpats, resultaten av kontrollen och i förekommande fall de åtgärder som ska vidtas av den berörda företagaren (882/2004, artikel 9, p 1.2).

En förutsättning för att kontrollen ska kunna ha avsedd effekt är att myndigheten använder

sanktioner när det behövs för att påvisade brister ska avhjälpas. Då ska det tas hänsyn både till hur allvarliga bristerna är och till tidigare erfarenheter från kontroller hos företagaren (882/2004 artikel 8, 41, 54).

För att tillämpning av sanktioner ska ske på ett enhetligt sätt måste myndigheten dessutom ha instruktioner för när och hur sanktioner ska användas (882/2004, artikel 8).

Uppföljning av konstaterade avvikelser och sanktionsbeslut är nödvändig för att verifiera att bristen har avhjälpats inom den tidsram som myndigheten har bedömt är rimlig.

Bakgrund och motiv till målen

Livsmedelsverkets och länsstyrelsernas revisioner av kontrollmyndigheter liksom myndighetsrapporteringen, anger att alla kontrollmyndigheter inte kan visa att de dokumenterar och följer upp påvisade avvikelser och sanktionsbeslut, för att se att brister avhjälpas inom rimlig tid.

Vad menas med att avvikelser ska åtgärdas inom uppsatta tidsramar? Tidsramen avspeglar myndighetens och företagets bedömning av hur allvarlig bristen är. Med uppsatta tidsramar menas den tidsram företaget har satt upp för att avhjälpas av bristen, och som myndigheten har accepterat.

Med uppsatta tidsramar i sanktionssammanhang menas den tidsram som myndigheten har fattat beslut om att åtgärden ska vara genomförd inom, till exempel beslut om återkallande. Det kan finnas sakliga skäl att ändra den ursprungliga tidsramen, skäl som tillkommit i efterhand. Exempelvis om åtgärden bara kan genomföras under en viss tid på året, om åtgärden innebär en stor investering eller ombyggnad som av sakliga skäl har försenats. Om den överenskomna tidsramen ändras måste det därför dokumenteras och en ny plan för när uppföljning ska göras tas fram.

Varför behöver bara 90 procent av myndigheterna uppfylla vissa mål till 2016? Alla kontrollmyndigheter har i dagsläget inte system, IT-baserade eller mer manuella, för att följa upp att enskilda avvikelser har åtgärdats. Medan några myndigheter redan uppfyller målen behöver andra längre tid på sig. Den långsiktiga målsättningen är dock att alla ska nå målen, men utvecklingen får ske successivt.

Av myndighetsrapporteringen går det för närvarande inte att utläsa när eller om enskilda avvikelser har följts upp och åtgärdats. Det går inte heller att utläsa om avvikelser som leder till sanktioner har åtgärdats.

Analys av resultaten från revisioner och myndighetsrapporteringen visar att sanktioner, generellt sett, används i liten utsträckning. Baserat på befintlig information går det inte att avgöra om kontrollen får avsedd effekt avseende att påvisade avvikelser rättas till inom den tid som myndigheten har accepterat.

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

För att kunna avgöra hur långt myndigheten kommit på väg mot målen, måste myndigheten dels dokumentera alla konstaterade avvikelser (bristande efterlevnad av lagstiftningen), dels ha ett systematiskt arbetssätt för att följa upp avvikelser och beslutade sanktioner. Myndigheten måste också dokumentera när uppföljningen har gjorts.

Myndigheten måste kunna visa att bristerna har åtgärdats inom de tidsramar som myndigheten har bedömt som rimliga i förhållande till bristens allvarlighetsgrad. Orsaker till att den uppsatta tidsramen eventuellt inte följs eller om den ursprungliga tidsramen ändras, behöver också dokumenteras på ett lämpligt sätt.

För att säkerställa att sanktioner inom livsmedelslagstiftningen används och ger avsedd effekt behöver myndigheten ha instruktioner för när och hur sanktioner ska användas. Myndigheten måste också kunna visa att man följer instruktionerna.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt i viss utsträckning ske genom myndighetsrapportering- en men kan kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter och andra metoder. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndig- heten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

NATIONELLA AKTIVITETER

Livsmedelsverket genomför vissa aktiviteter under perioden. Några av dessa är att förtydliga de nationella målen, utarbeta ett vägledande dokument om verifiering av kontrollens effekt, och utarbeta en vägledning om tillämpning av förvaltningslagen och hantering av överklaganden inom ekologisk produktion samt att genomföra en sanktionskurs.

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledning Åtgärder vid bristande efterlevnad av livsmedelslagstiftningen (www.livsmedelsverket.se)

MÅL 13. Kontrolltid

Gäller kommuner och Livsmedelsverket

STRATEGISKT MÅL: Alla företag kontrolleras i enlighet med beslutad kontrolltid.

SPECIFIKT MÅL: Senast den 31/12 2016 kan alla kontrollmyndigheter verifiera att den genomsnittliga levererade kontrolltiden per anläggning under en treårsperiod, motsvarar den beslutade kontrolltiden.

MÅLSÄTTNING: Att alla företag i genomsnitt får den kontrolltid som motsvarar avgiften de betalar, bidrar till att skapa förtroende för den offentliga kontrollen.

Vad krävs av vår myndighet för att uppnå målet?

Myndigheten måste ha ett system eller rutiner för att dokumentera planerad kontroll och utförd kontrolltid för att kunna uppfylla målet. Det förutsätter att alla anläggningar finns med i myndighetens plan för kontrollen, att varje anläggning har en fastställd kontrolltid och att använd kontrolltid dokumenteras. För att mäta använd kontrolltid under en treårsperiod bör planen och uppföljningen vara flerårig, rullande och omfatta minst tre år.

Har vår myndighet dessa förutsättningar och arbetar vi enligt frågeställningarna nedan?

Förutsättningar

- Det finns en plan.
- Planen är både ettårig och flerårig.
- Alla anläggningar är riskklassade och finns med i planen.
- Alla anläggningar har en fastställd kontrolltid.
- Använd kontrolltid dokumenteras regelbundet.

Uppnår vi målen?

- Följs genomförd kontrolltid upp regelbundet och jämförs mot plan?
- Kan myndigheten avgöra hur många anläggningar som inte får sin genomsnittliga kontrolltid?
- Om den genomsnittliga kontrolltiden inte levereras, görs det en orsakanalys?
- Tas hänsyn till resultaten av orsaksanalysen?

Vad innebär målet?

Kontrollen ska vara riskbaserad, genomföras regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i kontrollförordningen (882/2004, artikel 3). Enligt vägledningen för riskklassning av livsmedelsanläggningar och beräkning av kontrolltid, riskklassas och tilldelas varje anläggning ett antal kontrolltimmar. Det finns en tydlig koppling mellan risk och kontrolltid. Vid behov justeras kontrolltiden baserat på myndighetens egna erfarenheter.

Kontrollen ska vara avgiftsfinansierad och täcka kostnaderna för kontrollen (882/2004, beaktandesats 32 och artikel 27). Med utgångspunkt från kontrolltiden, beslutar myndigheten om en årlig avgift för kontrollen som ska betalas av företagarna.

Förtroendet för kontrollen handlar om att företagen betalar en årlig avgift för offentlig kontroll och därmed förväntar sig en motprestation från myndigheten. Motprestationen måste, åtminstone i genomsnitt, motsvara de antal kontrolltimmar företaget årligen betalar för. Uteblir motprestationen under ett år uppstår kvarvarande kontrolltid genom att den oanvända kontrolltiden skjuts över till nästkommande år. Det kan i vissa fall vara rimligt, men för att skapa förtroende måste det i så fall finnas en plan som visar när timmarna kommer att användas.

Bakgrund och motiv

Myndighetsrapporteringen har visat att många anläggningar i de högre riskklasserna och med många kontrolltimmar inte kontrolleras årligen.

Små anläggningar med få kontrolltimmar kontrolleras i regel inte årligen, men den genomsnittliga ”levererade” kontrolltiden under en treårsperiod måste motsvara antalet beslutade kontrolltimmar. När det levererade antalet kontrolltimmar är lägre än förväntat enligt riskklassningen finns oanvänd kvarvarande kontrolltid.

KOMMENTAR: För beskrivning av begreppet ”kontrolltid”, se vägledningarna om planering respektive riskklassning av livsmedelsanläggningar (se www.livsmedelsverket.se).

Hur mäts måluppfyllelse?

Verifiering av måluppfyllelse på myndighetsnivå

Utförd kontrolltid måste dokumenteras och följas upp regelbundet samt jämföras mot plan. Då kan myndigheten se om den genomsnittliga kontrolltiden för varje anläggning under en treårsperiod motsvarar den beslutade kontrolltiden för samma period.

Myndigheten bör uppmärksamma om några anläggningar inte får sin genomsnittliga kontrolltid och utreda orsaken till det, för att kunna ta hänsyn till det i den fortsatta planeringen av kontrollen.

Nationell bedömning av måluppfyllelse

Verifiering av måluppfyllelse nationellt sker i huvudsak genom myndighetsrapporteringen men kan kompletteras med verifieringsbesök hos enskilda myndigheter. Verifieringsbesöken kan inkludera mål- och resultatdialog och ske i samband med att myndigheten kontrollerar en eller flera av sina anläggningar. Livsmedelsverket använder även resultat från revisioner av kontrollmyndigheter som jämförelse.

NATIONELLA AKTIVITETER

Förtydligande av målet, broschyren och utbildningsmaterialet "Livsmedelskontroll – Vårt uppdrag", broschyren "Mål och satsningar för livsmedelskontrollen 2015" och utarbetande av stödjande material för verifiering. (www.livsmedelsverket.se)

LÄS MER

- Vägledning om planering av offentlig kontroll, som 2015 ersätts av Kontrollhandbok Planera, leda och följa upp offentlig livsmedelskontroll. (www.livsmedelsverket.se)
- Vägledning om riskklassning av livsmedelsanläggningar och beräkning av kontrolltid. (www.livsmedelsverket.se)
- Kontrollplansmall (www.livsteck.net)